

Hotovost v oběhu: reakce na krizové situace

Jan Cimburek* – Pavel Řežábek**

Úvod

V tomto článku navazujeme na studii publikovanou v roce 2008 (Cimburek – Řežábek, 2008). Tehdejší studie polemizovala a vyvracela tvrzení časopisu Economist (2007a, 2007b), že hotovost po tisíciletí fungování jako jedna z nejvšestrannějších a nejtrvalejších platebních technologií lidstva pravděpodobně zcela zanikne v průběhu nadcházejících patnácti let (tedy do roku 2022) a podle nové éře používání elektronických peněz či jiných virtuálních forem platebního styku. Cílem tehdejší studie bylo také poskytnutí jiného pohledu na problematiku hotovosti za pomoci definování kvantitativních faktorů a kvalitativních faktorů ovlivňujících používání hotovostních peněz.

Studie z roku 2008 vydefinovala tyto *kvalitativní faktory* ovlivňující používání hotovosti na

1. straně poptávky:

- snadná dostupnost,
- všeobecná akceptovatelnost a jistota přijetí,
- uživatelská přívětivost,
- efektivita,
- anonymita,
- kontrola a monitoring,
- nízké náklady spojené s užíváním hotovosti,
- uchování hodnoty,

2. straně nabídky:

- bezpečnost,
- řešení krizových situací,
- řešení při neexistenci infrastruktury,
- ekonomické faktory spojené s používáním hotovosti – ražebné.

I když studie uváděla faktory nejen na straně poptávky, ale i nabídky, je zřejmé, že množství hotovostních peněz v oběhu je především determinováno poptávkou a ne monopolním rozhodnutím emisní autority (více k tématu monopolu centrálních bank a emise peněz Revenda, 2009).

V tomto článku se detailněji zaměříme na vybranou problematiku související s chováním uživatelů platebních prostředků v případě řešení krizových situací. Právě finanční krize z roku 2008 nám v současné době dává možnost detailněji analyzovat některé z výše vydefinovaných faktorů ovlivňujících poptávku či nabídku hotovosti v oběhu, a to na straně poptávky (uchování hodnoty) a na straně nabídky (řešení krizových situací emisní autoritou). Cílem této studie je ověřit výzkumnou otázku, že hotovost splňuje požadavky na bezpečné a likvidní uchování hodnoty a kvalitativní faktory poptávky po penězích mají zásadní dopad na poptávané množství hotovosti v oběhu a jeho následnou emisi, především v krizových situacích.

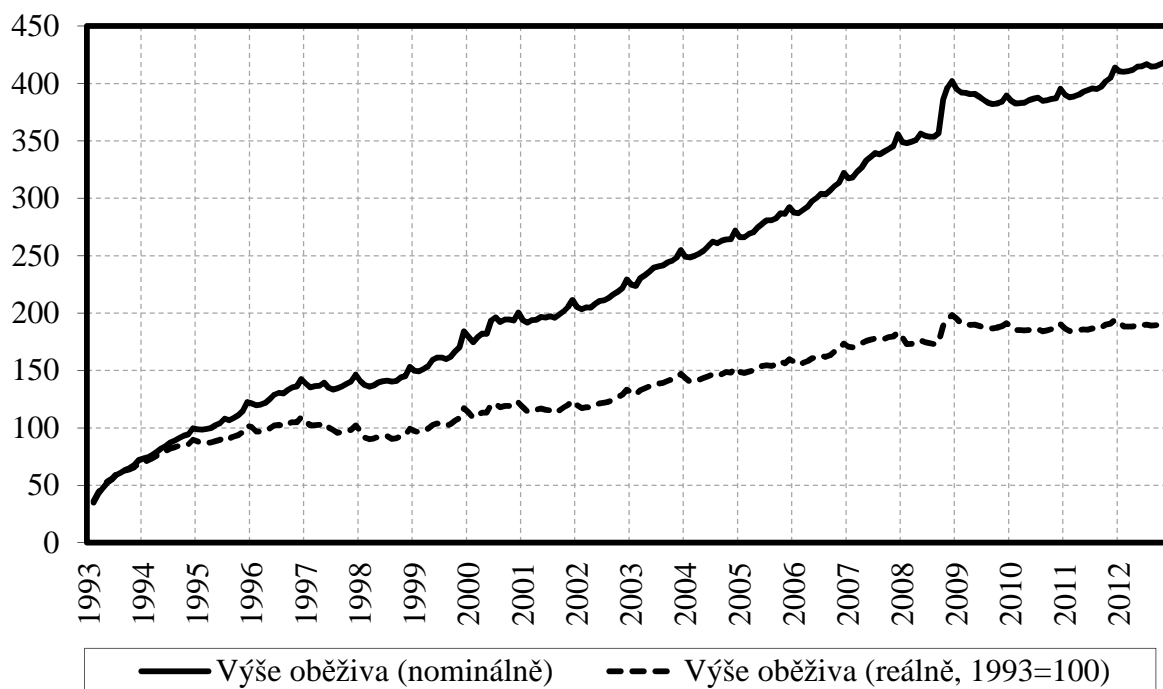
* Ing. Jan Cimburek, LL.M. – poradce člena bankovní rady; Česká národní banka, Na Příkopě 28, 115 03 Praha 1; <jan.cimburek@cnb.cz>.

** Ing. Pavel Řežábek, Ph.D. – člen bankovní rady; Česká národní banka, Na Příkopě 28, 115 03 Praha 1; asistent; Katedra hospodářské a sociální politiky, Národohospodářská fakulta, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <pavel.rezabek@cnb.cz>.

Vývoj hotovosti v oběhu v České republice¹

Hotovost v oběhu má v České republice již od začátku existence vzniku samostatné měny rostoucí tendenci. Jak je patrné z Obr. 1, výše hotovosti v oběhu se na konci roku 1993 pohybovala kolem 63 mld. Kč a 681 mil. kusů bankovek a mincí. Na přelomu tisíciletí bylo hotovosti v oběhu již téměř 184 mld. Kč se stále vzestupnou tendencí. Koncem roku 2011 se výše hotovosti v oběhu dostala na 412 mld. Kč a koncem roku 2012 na 422 mld. Kč, kdy právě koncem roku 2012 v důsledku vánočních nákupů kulminovala na rekordních 433,54 mld. Kč v oběhu. Právě finanční krize z roku 2008 měla značný vliv na vývoj hotovostních peněz v oběhu a jejich emisi nejen v České republice, ale i v dalších vyspělých zemích.

Obr. 1: Růst hotovosti v oběhu v ČR 1993-2011 (v mld. Kč)

Zdroj: ČNB (2013), ČSÚ (2013) + vlastní výpočty

Po krachu banky Lehman Brothers, který byl pro širokou veřejnost dostatečně viditelným projevem (především mediálně) již od roku 2007 gradujících problémů, nastala všeobecná panika a nedůvěra ve stabilitu finančního systému (např. dopady na mezibankovní trh, credit crunch, atp., viz např. Roubini, 2010). Pokud se zaměříme na výši hotovosti v oběhu, tak právě v okamžicích všeobecné paniky na finančních trzích široká veřejnost z obavy o své úspory a v souvislosti s nedůvěrou ve finanční instituce racionálně hledá řešení, které ji ochrání před negativními dopady finanční krize.² Pád Lehman Brothers lze datumově zakotvit

¹ Uváděné statistiky hotovosti v oběhu vychází z emitované hotovosti Českou národní bankou a z jejích statistik. Existují i jiné statistiky pro měnové účely (data sbíraná přímo od bank), ty však nejsou schopné zachytit přesnou strukturu emitovaných bankovek a mincí podle nominálu v denní frekvenci.

² Roli mohou hrát i některá regulatorně legislativní opatření typu stropu pojištění vkladů. Např. podle platných právních předpisů České republiky, které jsou v souladu s nařízeními EU, jsou vklady jednoho klienta u bank, stavebních spořitelén a družstevních záložen, které podnikají v České republice na základě licence vydané Českou národní bankou, pojištěny v plné výši až do částky odpovídající částce 100 000 eur, tedy zhruba 2,5 milionu korun.

na 15. září 2008. Okamžitě po pádu Lehman Brothers a medializaci problémů na finančních trzích veřejnost³ hledala:

1. okamžitý prostředek uchování hodnoty svých aktiv, který je snadno dostupný, všeobecně akceptovatelný s jistotou pozdějšího přijetí či konverze na jinou formu aktiv,
2. vytvoření likvidního nárazníku pro další problémy spojené s případnou eskalací krizové situace na finančních trzích a nefunkčností infrastruktury platebních prostředků.⁴

Modelování poptávky po penězích

Poptávkou po penězích se zabývá mnoho výzkumných prací. Teoretické modely poptávky po penězích jsou velmi často modifikací původního Baumol-Tobinova modelu (Baumol, 1952; Tobin, 1956). Mandel – Tomšík (2008) modelují poptávku po penězích pomocí funkce skládající se ze tří komponent (transakční poptávka, arbitrážní poptávka, spekulativní poptávka). Alvarez – Lippi (2009) kombinují pouze dva motivy držení peněz, a to transakční motiv držení peněz se spekulativním motivem nákladů na transakce. Skupinu krátkodobého modelování využívaného pro řízení krátkodobé likvidity hotovosti v oběhu představují Cabrero (2002) pro případ modelování denní likvidity hotovosti v oběhu Eurosystemu založené na ARIMA přístupu nebo Hlaváček – Koňák – Čada (2005) založené na modelování pomocí neuronových sítí.

Pro naši analýzu budeme členit poptávku po hotovosti na dvě komponenty, a to na transakční a tezaurační poptávku. Asi nejvhodnější skupinu výzkumných prací v této oblasti reprezentují práce založené na modelování poptávky po penězích s využitím separace transakční a tezaurační poptávky pomocí dekompozice hotovosti v oběhu podle nominálních hodnot. Představitelem tohoto přístupu je např. Fischer (Fischer – Köhler – Seitz, 2004), který dokazuje v případě vybraných evropských zemí, že poptávka po bankovkách s nízkou nominální hodnotou je determinována domácími transakcemi (spotřebou), zatímco poptávka po bankovkách s vysokou nominální hodnotou je determinována krátkodobými úrokovými sazbami a kurzem eura jako proxy proměnnou pro zahraniční poptávku a změny inflace. Fischer (Fischer – Köhler – Seitz, 2004) dále konstatuje, že bankovky s vysokou nominální hodnotou se používají jako prostředek uchování hodnoty (doma i v zahraničí). Podobný přístup aplikují i Amromin (2007) či Drehmann – Goodhart – Krüger (2002).

Interval analýzy a definice výzkumné otázky

Námi základní pozorovaný interval bude tedy právě od pádu Lehman Brothers 15. 9. 2008 do 23. 10. 2008. V rámci daného intervalu se pokusíme:

- na základě výše zmíněné dekompozice poptávky po penězích na transakční a tezaurační,

³ Tento jev se netýkal pouze veřejnosti, ale i investorů, kdy docházelo k velkému poklesu tržní a zdrojové likvidity. Jak uvádí např. Zpráva o finanční stabilitě 2011/2012 (ČNB, 2012, s. 50) je toto období charakteristické projevem tzv. efektu „útěku k likviditě“ a růstem celkové averze k riziku a posléze se na trhu začal projevovat dokonce efekt „útěku k jistotě“ než „likviditě“.

⁴ K této situaci však naštěstí nedošlo. V případě krizových situací, které jsou vyvolány živelními pohromami, hraje hotovost nezastupitelnou roli vzhledem k nemožnosti použití platebních prostředků závislých na elektrické energii. Hotovost je proto v těchto případech jediným akceptovatelným platebním prostředkem (viz např. Cimburek – Řežábek (2008) nebo Musso (2006)). Z hlediska budoucí analýzy je velmi zajímavá současná „Kyperská krize“ (jaro 2013), kdy byl na Kypru zastaven bezhotovostní platební styk, a jediným platebním prostředkem zůstala hotovost. Dokonce došlo i k nutnosti letecky zásobovat hotovostí např. britské vojenské jednotky na Kypru. Bez hotovosti by se pravděpodobně běžný život na Kypru zhroutil a došlo by k částečné humanitární katastrofě ve vyspělé evropské zemi.

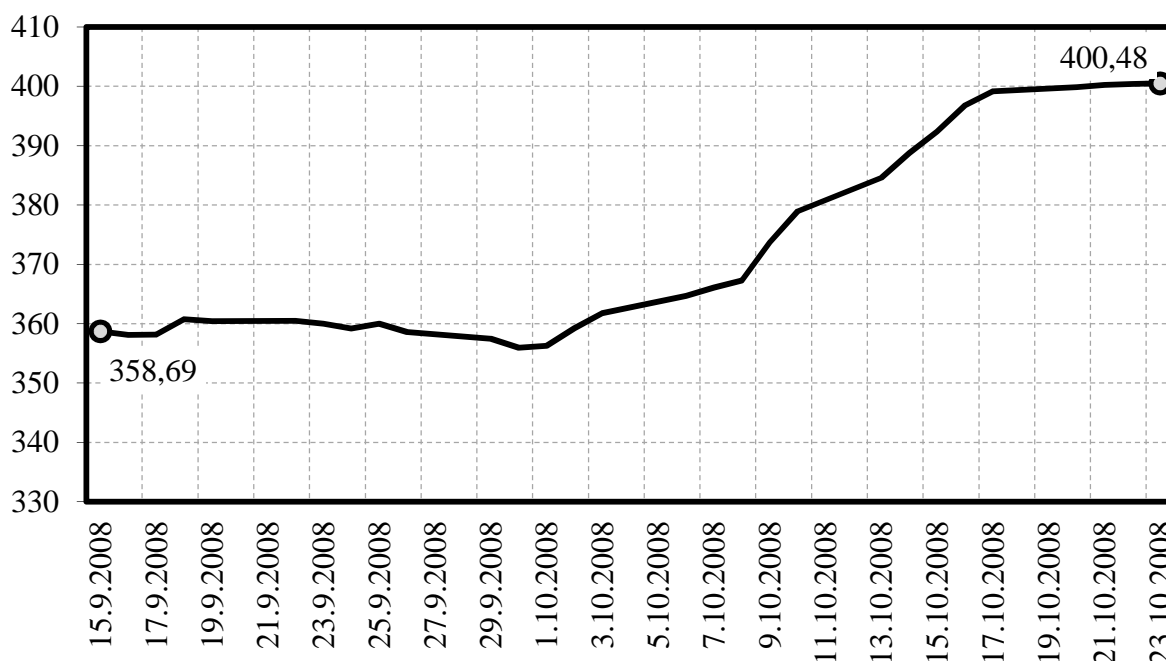
- pomocí datové základy o oběživu (ČNB) a vybraných ukazatelů (dekompozice podle nominální hodnoty bankovek, průměrné hodnoty bankovky v oběhu meziročního srovnání cyklu oběživa či poměru oběživa k HDP).

potvrdit výzkumnou otázku⁵, zda požadavky na bezpečné uchování hodnoty hotovost splňuje a výše zmiňované kvalitativní faktory poptávky po penězích mají zásadní dopad na poptávané množství hotovosti v oběhu a jeho následnou emisi především v krizových situacích.

Analýza vybraných ukazatelů a ověření výzkumné otázky

Pokud se podrobněji podíváme na časovou řadu hotovosti v oběhu (viz Obr. 2), tak zjistíme, že v období několika málo dnů a týdnů po tomto datu nastalo výrazné zvýšení poptávky po hotovosti (růst o 11,6 % za pouhý jeden měsíc) a nutnost okamžité reakce na straně nabídky a její zvýšené emise ze strany ČNB.

Obr. 2: Růst hotovosti v oběhu v ČR po pádu Lehman Brothers v období od 15. 9. 2008 do 23. 10. 2008 (v mld. Kč)

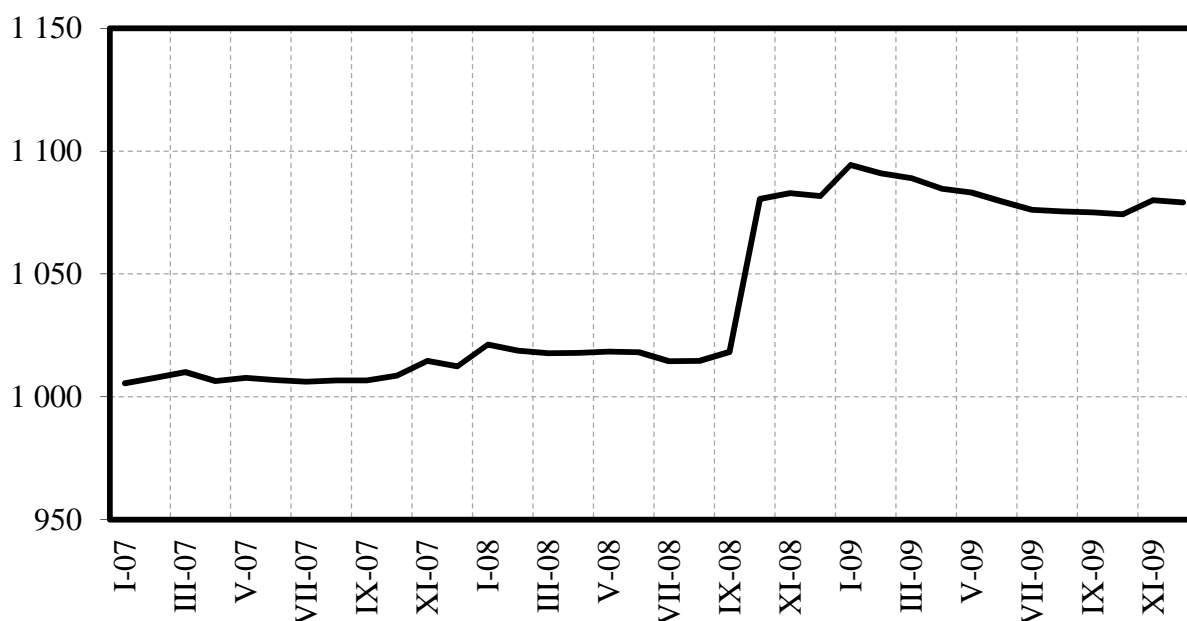
Zdroj: ČNB (2013) + vlastní úprava

Je však možné přijmout tvrzení, že toto navýšení bylo způsobeno právě poptávkou, která byla motivována hledáním platebního prostředku pro uchování hodnoty v důsledku nejistoty a paniky na finančních trzích (tedy tezaurační motiv) a nebyla způsobena transakční poptávkou po hotovosti? Takovéto transakční nárůsty poptávky po hotovosti jsou v menší míře běžné při zvýšené transakční poptávce, kdy v obdobích zvýšených maloobchodních tržeb na danou aktivitu reaguje i poptávka po penězích a jejich emise (např. každoroční navýšení emitované hotovosti v období vánočních svátků). Pro potvrzení odpovědi na výzkumnou otázku a příčinách tezaurační poptávky se proto musíme podívat na strukturu emitované hotovosti v daném období, kdy by se nám v případě tezaurační poptávky měla koncentrovat výhradně do vyšších nominálních hodnot bankovek.⁶

⁵ Tato výzkumná otázka byla již nastíněna (ale ne potvrzena) v práci Cimburek – Řežábek (2008).

⁶ Nedávné průzkumy ECB (viz např. ECB, 2011) na vzorku domácností a firem ukazují v kombinaci s empirickou prací Fischer – Köhler – Seitz (2004), že pouze jedna třetina hotovosti v oběhu je používána pro transakční účely a dvě třetiny jsou tezaurovány v rámci eurozóny či mimo eurozónu.

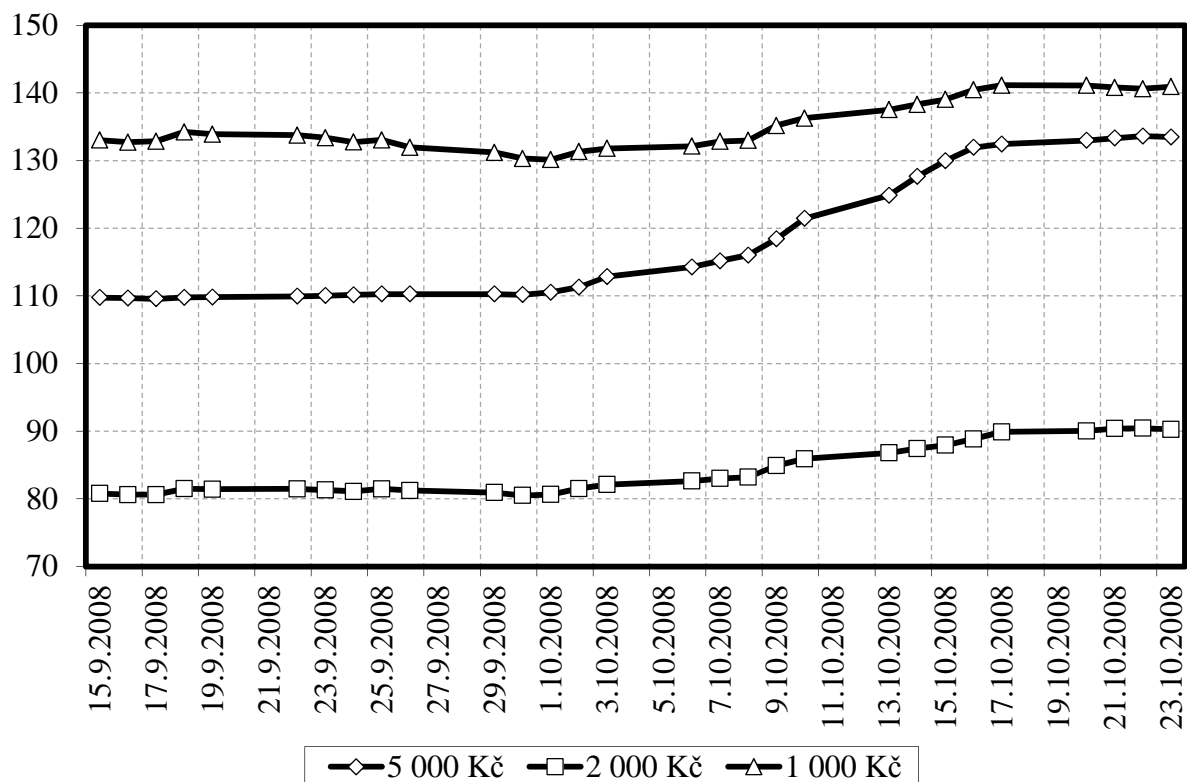
Obr. 3: Průměrná hodnota bankovky v oběhu v letech 2007-2009 (v Kč)

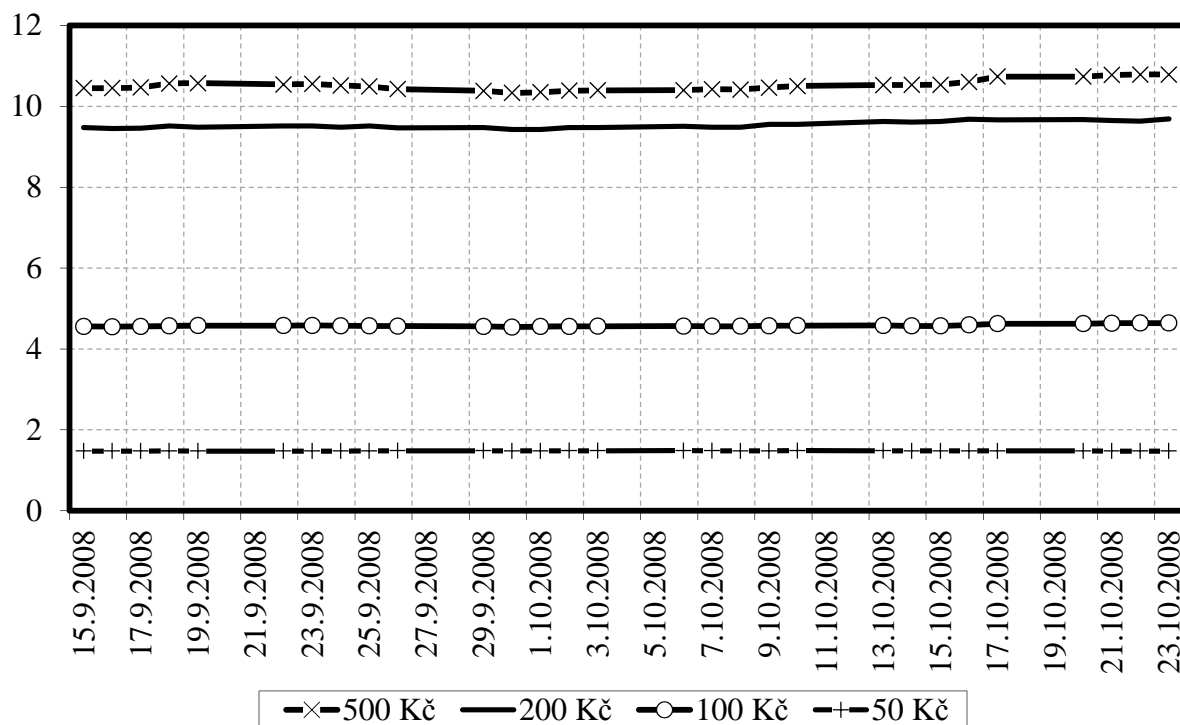
Zdroj: ČNB (2013) + vlastní výpočty

Z Obr. 3 je patrné, že došlo k výraznému skokovému zvýšení průměrné hodnoty bankovky v oběhu. Zatímco se v průběhu celého roku 2007 a prvních 8 měsíců roku 2008 pohybovala průměrná hodnota bankovky kolem 1000 Kč, v průběhu finanční krize se její hodnota skokově zvýšila z 1015 Kč na 1081 Kč.

Obr. 4: Bankovky nominálních hodnot 5000 Kč, 2000 Kč a 1000 Kč v oběhu v období od 15. 9. 2008 do 23. 10. 2008 (v mld. Kč)

Zdroj: ČNB (2013) + vlastní úprava

Obr. 5: Bankovky nominálních hodnot 500 Kč, 200 Kč, 100 Kč, 50 Kč a 20 Kč v oběhu v období od 15. 9. 2008 do 23. 10. 2008 (v mld. Kč)

Zdroj: ČNB (2013) + vlastní úprava

V období od 15. 9. 2008 do 23. 10. 2008 došlo k výraznějšímu nárůstu hotovosti v oběhu. Z Obr. 4 vyplývá, že nárůst se koncentroval především do nominálních hodnot 5000 Kč a dále i 2000 Kč a 1000 Kč. Naopak nominální hodnoty 500 Kč, 200 Kč, 100 Kč, 50 Kč a 20 Kč nereagovaly na výše zmíněné externí podněty. Nárůst se především koncentroval do bankovky nominálně 5000 Kč, kdy tento nominál narostl v období od 15. 9. 2008 do 23. 10. 2008 o 21,62 %. Změny ve sledovaném období analyzuje tabulka 1:

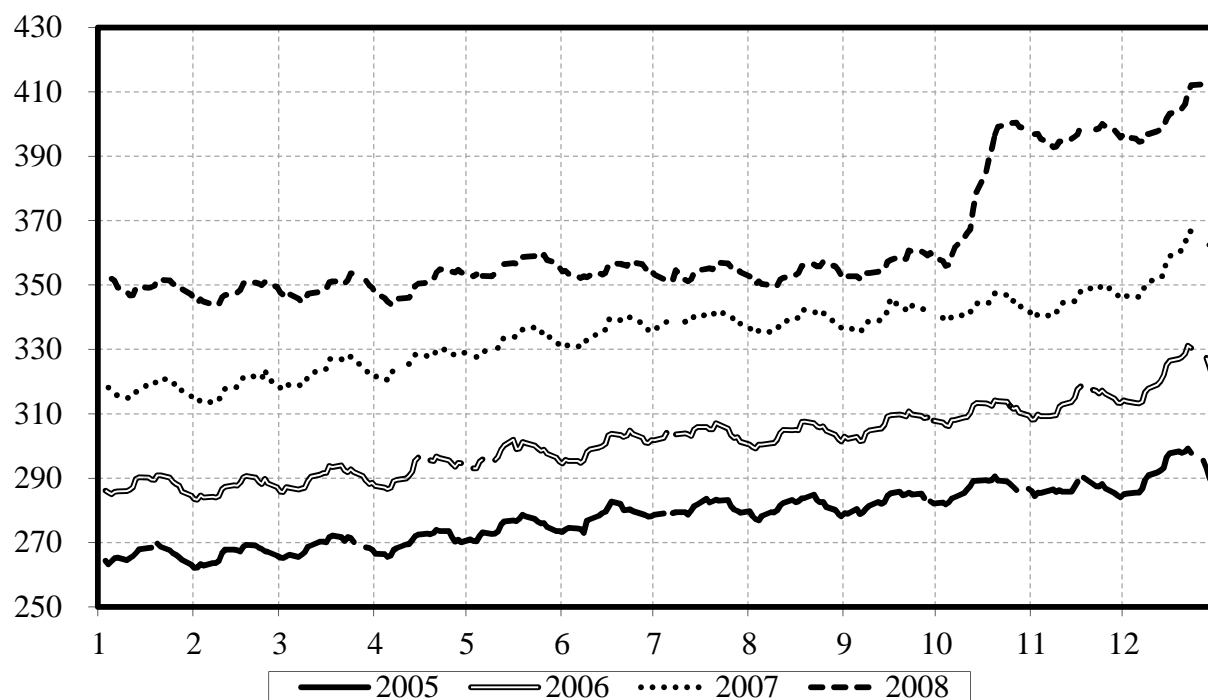
Tab. 1: Změna bankovek v oběhu v období od 15. 9. 2008 do 23. 10. 2008 (stav v mil. Kč, změna v %)

Nominál	5 000 Kč	2 000 Kč	1 000 Kč	500 Kč	200 Kč	100 Kč	50 Kč
15. 9. 2008	109 749,4	80 801,0	133 027,1	10 453,9	9 473,4	4 555,4	1 473,0
23. 10. 2008	133 477,9	90 275,7	140 915,5	10 790,0	9 687,7	4 641,1	1 472,8
Změna	21,62%	11,73%	5,93%	3,21%	2,26%	1,88%	-0,01%

Zdroj: ČNB (2013) + vlastní výpočty

Cyklické chování výše hotovosti v oběhu hotovosti v průběhu jednoho roku je patrné z následujícího obrázku:

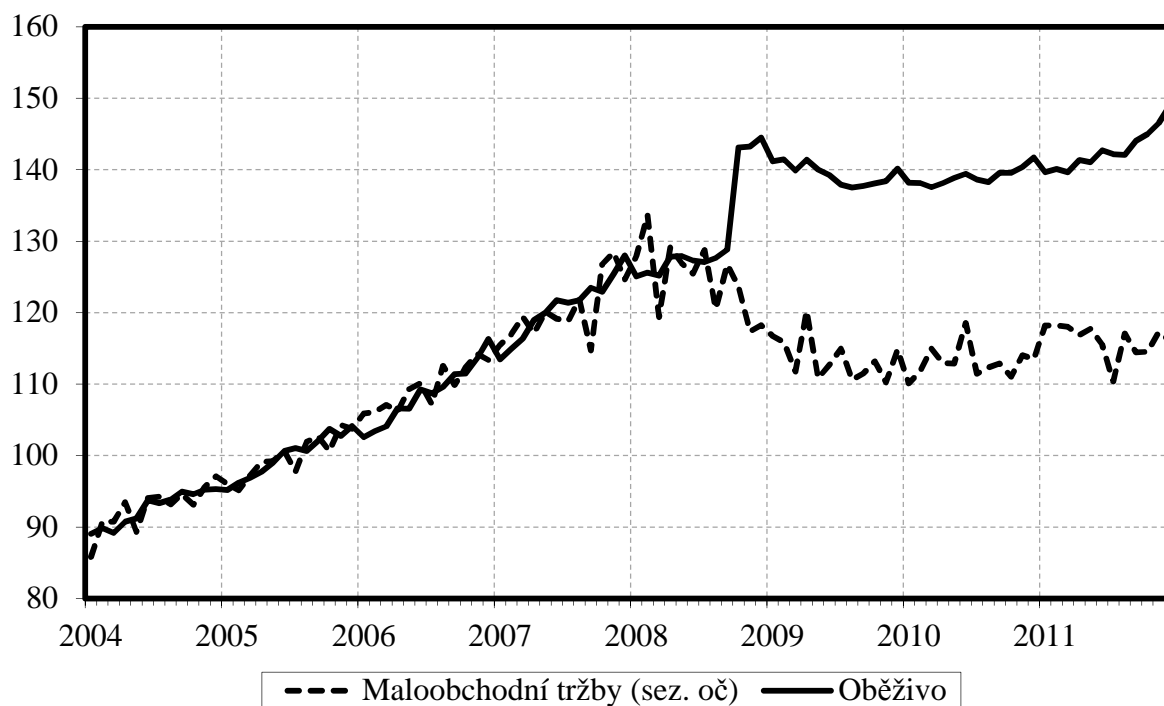
Obr. 6: Celková výše oběživa v letech 2005, 2006, 2007 a 2008 (v mld. Kč)

Zdroj: ČNB (2013) + vlastní výpočty

Z Obr. 6 je patrné, že vývoj hotovosti na podzim roku 2008 neodpovídá cykličnosti v letech předchozích a zcela jasně vybočuje. Pokud toto navýšení srovnáme s např. periodicky se opakujícím navýšením hotovosti v oběhu v období vánočních svátků, kdy znatelně roste hotovost v oběhu o cca 15-20 mld. Kč v souvislosti s růstem maloobchodních tržeb, tak zjistíme, že navýšení v roce 2008 bylo téměř trojnásobné.

Obr. 7: Vývoj hotovosti a maloobchodních tržeb (2005 = 100 %)

Zdroj: ČNB (2013), ČSÚ (2013) a vlastní výpočty

Stejně tak v souvislosti s výše zmíněnými maloobchodními tržbami je nutné porovnat vývoj maloobchodních tržeb a vývoj hotovosti v oběhu. Z Obr. 7 vyplývá, že zatímco v období před námi sledovaným intervalem byl vývoj maloobchodních tržeb a hotovosti v oběhu shodný a maloobchodní tržby i oběživo shodně rostly, tak naopak v námi sledovaném časovém intervalu došlo k výraznému propadu maloobchodních tržeb, který by měl doprovázet pokles transakční poptávky po penězích a z něho vyplývající pokles hotovosti v oběhu.

Obr. 8: Poměr hotovosti v oběhu k HDP (v %)

Zdroj: ČNB (2013), ČSÚ (2013) + vlastní výpočty

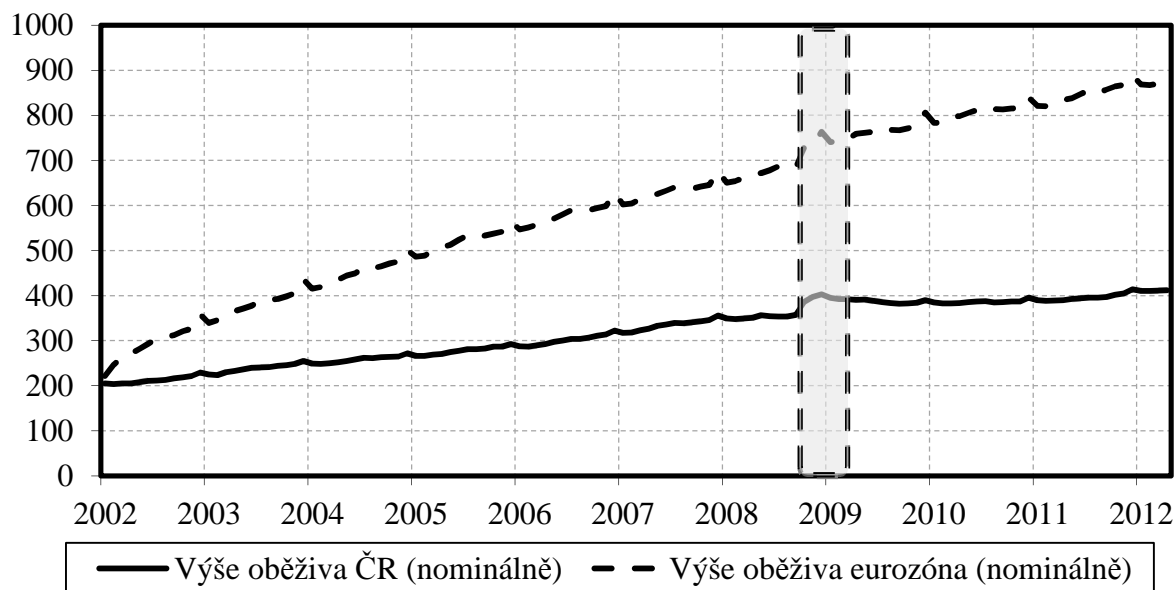
Závěr, že nárůst oběživa byl výjimečný a nebyl opodstatněn vyšší ekonomickou aktivitou podporující transakční poptávku po hotovosti, podporuje i Obr. 8, který ukazuje dramatický nárůst poměru oběživa k HDP. Právě v námi sledovaném časovém intervalu docházelo k poklesu HDP, který by měl doprovázet pokles transakční poptávky po penězích. Nejenže tezaurační motiv poptávky po penězích kompenzoval pokles transakční poptávky, ale dokonce byl natolik silný, že ukazatel poměru oběživo/HDP vyzvedl na historicky nejvyšší úroveň.

Odborná literatura zabývající se problematikou hotovosti v oběhu velmi často klade i důraz na další faktory, které mají vliv na výši hotovosti v oběhu. Velký důraz je kladen především na problematiku používání hotovosti v šedé ekonomice. Podrobně se danou problematikou zabývají Schneider – Enste (2000), dále empirickými odhady pro vybrané země EU Caridi – Passerini, 2001, z novějších výzkumných prací je to pak Pickhardt – Sardà (2012). Vzhledem ke specifickým makroekonomickým problémům spojeným s finanční krizí však není tento faktor nutné zahrnovat pro naši analýzu.⁷

Z hlediska mezinárodní komparace je nutné podotknout, že výše zmiňovaná situace nenastala pouze v České republice, ale bylo jí možné pozorovat i v ostatních vyspělých zemích. Například situaci s hotovostí v oběhu v eurozóně ilustruje následující obrázek:

⁷ Z dlouhodobého hlediska je však tento faktor velmi významný a je možné ho zahrnout do dlouhodobější analýzy vlivu finanční krize na šedou ekonomiku a z toho vyplývající dlouhodobější vliv na hotovost v oběhu. Avšak na námi analyzovaný časový interval několika měsíců nemá vliv.

**Obr. 9: Celková výše oběživa v letech 2002-2012 v ČR a eurozóně
(v mld. Kč, v mld. euro)**

Zdroj: ECB (2011), ČNB (2013).

Závěr

Závěrem v návaznosti na studii Cimburek – Řežábek (2008) můžeme konstatovat, že analýza na základě dekompozice poptávky po penězích na transakční a tezaurační pomocí údajů o hotovosti v oběhu a vybraných ukazatelů (dekompozice podle nominální hodnoty bankovek, průměrné hodnoty bankovky v oběhu meziročního srovnání cyklu oběživa či poměru oběživa k HDP) potvrdila výzkumnou otázku, že hotovost splňuje požadavky na bezpečné a likvidní uchování hodnoty a kvalitativní faktory poptávky po penězích mají zásadní dopad na poptávané množství hotovosti v oběhu a jeho následnou emisi, především v krizových situacích.

Literatura:

- [1] Alvarez, F. – Lippi, F. (2009): *Financial Innovation and the Transactions Demand for Cash*. *Econometrica*, 2009, roč. 77, č. 2, s. 363-402.
- [2] Amromin, E. – Chakravorti, S. (2007): *Debit Card and Cash Usage: A Cross-Country Analysis*. [on-line], Chicago, Federal Reserve Bank of Chicago, Working Paper č. 07-04, c2007, [cit. 2. 7. 2013], <http://www.chicagofed.org/digital_assets/publications/working_papers/2007/wp2007_04.pdf>.
- [3] Baumol, W. (1952): *The Transactions Demand for Cash: An Inventory Theoretic Approach*. *Quarterly Journal of Economics*, 1952, roč. 66, č. 4, s. 545-556
- [4] Cabrero, A. – Camba-Mendez, G. – Hirsch, A. – Nieto, F. (2002): *Modeling the Daily Banknotes in Circulation in the Context of the Liquidity Management of the European Central Bank*. [on-line], Frankfurt am Main, European Central Bank, Working Paper č. 142, c2002, [cit. 2. 7. 2013], <<http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp142.pdf>>.
- [5] Caridi, P. – Passerini, P. (2001): *The Underground Economy, the Demand for Currency Approach and the Analysis of Discrepancies: Some Recent European Experience*. *Review of Income and Wealth*, roč. 47, č. 2, s. 239-250.

- [6] Cimburek, J. – Řežábek, P. (2008): *Hotovost v oběhu: světové trendy a situace v České republice*. Politická ekonomie, 2008, roč. 56, č. 6, s. 739-758.
- [7] ČNB (2013): *Interní statistiky emitovaných bankovek a mincí*. Praha, Česká národní banka, 2013.
- [8] ČNB (2012): *Zpráva o finanční stabilitě 2011/2012*. [on-line], Praha, Česká národní banka, c2012, [cit. 2. 7. 2013],
<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2011-2012/fs_2011-2012.pdf>.
- [9] ČSÚ (2013): *Statistiky* [on-line], Praha, Český statistický úřad, c2013, [cit. 2. 7. 2013],
<<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>>.
- [10] Drehmann, M. – Goodhart, C. – Krüger, M. (2002): *The Challenges Facing Currency Usage: Will the Traditional Transaction Medium be Able to Resist Competition from the New Technologies?* Economic Policy, 2002, roč. 17, č. 34, s. 193–227.
- [11] ECB (2011): *ECB Monthly Bulletin*. Frankfurt am Main, European Central Bank, 2011.
- [12] ECB (2013): *ECB Statistical Datawarehouse*. [on-line], Frankfurt am Main, European Central Bank, c2013, [cit. 2. 7. 2013], <<http://sdw.ecb.europa.eu/>>.
- [13] Economist (2007a): *The End of Cash Era*. Economist, 17. 2. 2007, roč. 165, s. 11.
- [14] Economist (2007b): *Briefing: The Future of Money: A Cash Call*. Economist, 17. 2. 2007, roč. 165, s. 67-70.
- [15] Fischer, B. – Köhler, P. – Seitz, F. (2004): *The Demand for Euro Area Currencies: Past, Present and Future*. [on-line], Frankfurt am Main, European Central Bank, Working Paper č. 330, c2004, [cit. 2. 7. 2013],
<<http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp330.pdf>>.
- [16] Hlaváček, M. – Koňák, M. – Čada, J. (2005): *The Application of Structured Feedforward Neural Networks to the Modelling of Daily Series of Currency in Circulation*. [on-line], Working Paper Series 11/2005. Praha, Česká národní banka, c2005, [cit. 2. 7. 2013],
<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/research/research_publication/s/cnb_wp/download/cnbwp_2005_11.pdf>.
- [17] Mandel, M. – Tomšík, V. (2008): *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. Praha, Management Press, 2008.
- [18] Musso, R. J. (2006): *Hurricane Katrina – The Effect on the Federal Reserve Bank of Atlanta, New Orleans Branch*. In: ICCOS 2006 Currency in Crisis. Colleyville, IACA, 2006.
- [19] Pickhardt, M. – Sardà, J. (2012): *Cash, Hoarding and the Underground Economy*. [on-line], Frankfurt am Main, Deutsche Bundesbank, c2012, [cit. 2. 7. 2013],
<http://www.bundesbank.de/Redaktion/EN/Downloads/Core_business_areas/Cash_management/conferences/2012/2012_02_27_eltville_01_pickhardt_paper.pdf?__blob=publicationFile>.
- [20] Revenda, Z. (2009): *Monopoly centrálních bank a emise peněz*. Politická ekonomie, 2009, roč. 57, č. 5, s. 579-600.
- [21] Roubini, N. – Mihm, S. (2010): *Crisis Economics: A Crash Course in the Future of Finance*. New York, Penguin Press, 2010.
- [22] Schneider, F. – Enste, D. H. (2000): *Shadow Economies: Size, Causes and Consequences*. Journal of Economic Literature, 2000, roč. 38, č. 1, s. 77-114.
- [23] Tobin, J. (1956): *The Interest Elasticity of Transactions Demand for Cash*. Review of Economics and Statistics, 1956, roč. 38, č. 3, s. 241-247.

Hotovost v oběhu: reakce na krizové situace

Jan Cimburek – Pavel Řežábek

ABSTRAKT

Stat' analyzuje problematiku chování uživatelů platebních prostředků v případě řešení krizových situací na datech z České republiky v období finanční krize. Analýza na základě dekompozice poptávky po penězích na transakční a tezaurační pomocí údajů o hotovosti v oběhu a vybraných ukazatelů (dekompozice podle nominální hodnoty bankovek, průměrné hodnoty bankovky v oběhu meziročního srovnání cyklu oběživa či poměru oběživa k HDP) potvrzuje výzkumnou otázku, že hotovost splňuje požadavky na bezpečné a likvidní uchování hodnoty a kvalitativní faktory poptávky po penězích mají zásadní dopad na poptávané množství hotovosti v oběhu a jeho následnou emisi, především v krizových situacích.

Klíčová slova: Hotovost v oběhu; Poptávka po penězích; Finanční krize; Bankovky.

Currency in Circulation: Reaction in Crises

ABSTRACT

Study analyzes behavior of payment instruments users in the case of crises on the Czech Republic data. Based on the decomposition of cash demand for transactions and hoarding demand used with the help of available data and selected indicators (nominal value decomposition, banknotes in circulation average value, interannual cash cycle comparison or cash to GDP ratio) this study confirms research question that cash fulfills its role of safe and liquid asset and qualitative factors of cash demand have a significant impact on the demand for cash in circulation and its emission especially in the times of crises.

Key words: Currency in circulation; Cash demand; Financial crisis; Banknotes.

JEL classification: E40, E50.